

Zemědělský kalendář

2017

Padá, padá sníh...

Rozmary zimního počasí jsou pro přírodu těžkou zkouškou

Provozovatelé horských středisek a milovníci zimních sportů ho toužebně vyhlíží. Automobilisty a správce silnic dokáže jeho příchod rozladit. Děti si jej užívají, ať už se s ním potkají kdekoli. Senioři se mu v obavě z úrazů raději vyhýbají. Ani jedno skupenství vody nevzbuzuje tak rozporuplné reakce, jako to pevné ve formě sněhu a ledu.

Ať je to jako pápěří lehoučký a nadýchaný prašan, nebo na kámen ztvrdlý firn, není sníh nic jiného než spousta krystalů zmrzlé vody. Tahle na první pohled nesmírně jednoduchá hmota nám ale dokáže zamotat hlavy. Vydatná sněhová nádlíka připomene i lidem 21. století, jak mocná je příroda a jak zranitelná je naše civilizace navzdory nejmodernějším technologiím. Vážne doprava a zásobování, domácnosti se ocitají bez elektřiny. Klimatologové a meteorologové varují, že se sněhem to budeme mít stále složitější. Tam, kde ho nečekají, můžou být zaskočeni bílým přívalem. Tam, kde jsou na něj zvyklí, nemusí za celou zimu padnout z nebe ani vločka. Po konfrontaci se sněhovými kalamitami mohou lidé propadnout dojmu, že zima bez sněhu nenabízí tak zlé vyhlídky. Rozmary zimního počasí však představují vážnou životní zkoušku pro živočichy, rostliny a celou přírodu.

Sněhová pokrývka funguje v krajině jako velmi účinná izolační vrstva. Chrání půdu před promrzáním. Pokud uhoří mrazy „na sucho“, půda nechráněná sněhem zmrzne na kámen. Pomalu si zvykáme, že svět se globálně ohřívá. Půdy jsou však v našich zeměpisných šířkách díky zimním holomrazům naopak stále chladnější. I když z hlediska teplot vzduchu na-

Bylinné nápoje

někdo TO rád horké, někdo s ledem nebo s bublinkami...

Vzpomeňme tradičního používání bylin (na kraji kamen byl hrnec s bylinami, většinou sebraných podle ročního období a výskytu). V chalupách to vonělo, hrnec tam stál několik hodin, často i přes noc. Pozitivní účinky na lidské zdraví z bylinných nápojů a vůní přírody je znám od nepaměti.

VŠECHNY TO KONCENTRÁTY JSOU VE SKLE, PASTEROVÁNY. BEZ OBSAHU UMĚLÝCH KONZERVANTŮ.

Začali jsme podnikat krátce po sametové revoluci. Po deseti letech výkupů a exportu bylin z Čech jsme v roce 2002 začali výrobou extraktu z březového listí. Receptury Rudolfa Steinera, zakladatele biodynamického zemědělství nám dala firma Weleda. Pro tuto firmu vaříme dodnes.

Pěstování vlastních bylin

Vykupovali jsme nejen březové listí, ale i ostatní byliny, až jsme je začali sami v roce 2009 na polích pěstovat. Zabýváme se převážně zpracováním rostlin z našeho podnebního pásu, ale zpracováváme i léčivé byliny tradičních kultur Asie.

Víte, že čím sladší a kyselější nápoj pijete, tím větší je po něm žízeň? Naše koncentráty jsou méně kyselé a méně sladké. Vynikne tak více jejich bylinná či ovocná příchut', jsou bez přidaných dochucovadel a aromat. Využíváme moderní technologie i poznatků k výrobě podle osvědčených domácích receptů.

Květ černého bezu, máta, jitrocel, mateřídouška, meduňka, smrkové jehličí, zázvor, ibišek, listy břízy a další jsou základem pro výrobu našich bylinných koncentrátů na ředění.

TO z květů černého bezu

připravujeme z čerstvých květů, které se sbírají na přelomu května a června.

TO z máty peprné

pěstujeme ji již na vlastním poli. Zajímavé je, že mentolová sílice se tvoří v rostlině jen přes den.

TO zázvorová

od nepaměti se zázvor používá v tradičních čínských a indických léčitelských směrech. Zázvorový čaj je vhodné popíjet při nachlazení v zimě, ale i v teplém období je zázvorová limonáda nejen v restauracích hitem.

TO ze smrkového jehličí se skořicí a hřebíčkem

většinu z nás připomene čas Vánoc. Sirup ze smrkových větvíček s cukrem připravovaly již naše prababičky jako léčivý doplněk proti kašli.

TO lípa

je vhodná na rychlou přípravu lipového čaje. Lípa je také naším národním stromem.

MÁTOVÉ PÓLE

Slunění bez rizika?

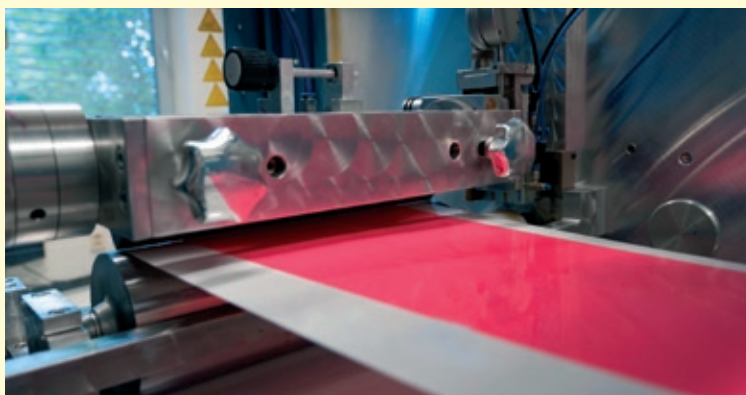
Barevný proužek vás včas varuje

Pod pojmem dozimetr si obvykle představíme miniaturní přístroj, který při sobě nosí pracovníci jaderné elektrárny, aby signalizoval případný únik radioaktivity. Samozřejmě víme, že něco takového odborníci fakticky vylučují, ale nám nyní jde hlavně o zmíněný přístroj, a také o dávky ionizujícího záření. Můžeme je totiž změřit oním trojrozměrným přístrojem, ale také (na pohled) obyčejným proužkem. Je vícevrstvý, zhotovený z plastu a reagující kalibrovatelnou barevnou změnou na světlo.

Do Zemědělského kalendáře se dostal pro některé svoje vlastnosti, které lze využít také v zemědělství.

Na vývoji dozimetru coby proužku se podílí pod vedením společnosti s r. o. Invos rovněž Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové, Fakulta chemická Vysokého učení technického v Brně, Ústav chemických procesů Akademie věd ČR a Centrum organické chemie s. r. o. Společenství řešitelů a jejich nápad finančně podpořila Technologická agentura ČR prostřednictvím tříletého grantu. Sami výzkumníci ovšem používají zjednodušený a příjemnější název – barevné hodiny.

V podobě proužku potištěného speciální látkou mají velmi široké užití. Patrně neužívanějším se stanou barevné hodiny pro bezpečnější opalování, do svého nádobíčka je zařadí i veterináři a také obrazárny k ochraně vzácných obrazů před přílišným světlem. Předpokládá se využití rovněž v medicíně, konkrétně při korigování dávek při léčbě lupénky a při podpůrné terapii lidí trpících depresemi, tam se využívá jasné světlo. Nemůže se ale překročit jeho dávka. V době vzniku tohoto článku bylo vyrobeno již několik tisíc kusů od všech uvedených typů. A v roce 2017 by už měly být na trhu dozimetry pro lidi, kteří se nechtějí na slunci spálit. V čele brněnských výzkumníků stojí doc. Michal Veselý, proděkan fakulty chemické

STROJ NA POTIŠTĚNÍ FÓLIE V LABORATOŘI FAKULTY CHEMICKÉ VYSOKÉHO UČENÍ TECHNIČKÉHO. POUŽÍVÁ SE PŘI VÝROBĚ PROTOTYPŮ BAREVNÝCH HODIN.

brněnské techniky. Sdělil, že ve stádiu funkčních vzorků má již několik dalších typů dozimetrů, přičemž jejich další vývoj bude závislý na testování i na reakci trhu. Poznatky kolem páskových dozimetrů chrání dva užitné vzory a patentová přihláška, měla by být kladně vyřízena v roce 2017.

Jak se s barevnými hodinami opalovat

„Máte dvě možnosti. Při první nejste namazáni žádným krémem, žádnou ochranou. Proužek nalepíte třeba na lehátko, na kšiltovku, na rukáv, na plavky, nebo jednoduše vedle na židli, je to jedno. A sledujete, za jak dlouho se proužek obarví do varovného vzorku. V ten moment byste měli zpozornět a ten den už vůbec nejit na sluníčko. Barevnou škálu najdete v příbalovém letáku,“ vysvětlil proděkan Veselý. Druhá možnost spočívá podle něj v namazání těla určitým opalovacím krémem, například s ochranným faktorem 30, přičemž dotyčný pak jen sleduje, až barva proužku dosáhne příslušné barvy,

Nehaňte můj **AGROKRUH!**

„Nedotýkej se mých kruhů!“, zvolal významný řecký matematik, fyzik, vynálezce, astronom a filozof Archimédés ze Syrakus. A Ing. Ján Šlinský, vynálezce AgroKruhu, může zvolat – Nehaňte můj Agrokruh!

Když jsem hledala jeho vynález v meandru Malého Dunaje u obce Hrubý Šúr, uviděla jsem z dálky jen plno plevele, takže jsem si pomyslela, že asi ani nebudu mít co hanit či chválit. Omyl! Po „objevení“ prvního kruhu se mi až hlava zatočila, a bylo jich mnoho. V nich vysazená zelenina do spirály a plevel okolo kruhů nebyl plevel.

A byl tam jen jeden člověk. Ing. Ján Šlinský s ovladačem v ruce, jakoby se chystal zapnout televizní přijímač. Zasmál se a řekl: „Když zapnu svůj agrotechnický most, na kterém jsou

umístěna potřebná přídatná zařízení, můžu si v klidu sednout nebo jít dělat něco jiného.“

Už v 6. ročníku základní školy se rozhodl, že bude pěstitelem zeleniny a svůj sen završil absolvováním Zahradnické fakulty v Lednici Mendelovy univerzity v Brně. Reálně však jeho čas ekologického pěstitele nadešel až po roce 1989. Za devět let práce v zemědělském družstvu pochopil, že malý ekologický pěstitel nemá šanci obstát při velkovýrobě, jestliže něco nevymyslí.

„Věděl jsem, že jakmile vyloučím při pěstování zeleniny chemii, přiroste mi motyka k ruce. Velké zemědělské stroje nevyhovovaly mému záměru, malých bylo málo a byly drahé. Východisko jsem našel v podobě agrotechnických mostů. Pomohla mi v tom také moje záliba, letecké modelářství. Z pev-

Jak správně odchovat králíčata

Mezi chovateli je velmi často probíranou otázkou je úspěšnost a neúspěšnost odchovu mláďat králíků. Zejména pak převažují dotazy týkající se krmení a preventivních opatření v době odstavu a tzv. krizového období. Tehdy dochází k celé řadě trávicích problémů, které nezdědka končí úhynem mláďat. Ta jsou právem považována za nejchoulostivější kategorii králíků.

Předně je třeba si uvědomit, že parametry výživy se liší nejen co do chovného druhu zvířete, ale také co do věkové kategorie. Každému je jasné, že granule určené pro drůbež nejsou vhodné například pro králíky. Řada lidí se však už nepozastavuje nad tím, že by se složení krmné dávky mělo přizpůsobit i stáří zvířat a účelu chovu. Jiné požadavky na výživu mají chovná zvířata před připouštěním, březí a kojící králice, mláďata v době odstavu či mladá zvířata ve výkrmu. Výživa musí respektovat metabolické potřeby králíků tak, aby králice produkovala dostatek mléka pro mláďata, aby byl i při odstavu zabezpečen jejich růst a přitom byl brán zřetel i na fyziologické potřeby a na zdravotní stav. Pokud bychom toto měli dodržet a používat kompletní krmné směsi pro králíky, bylo by jich potřeba kolem sedmi různých způsobeným jednotlivým kategoriím.

Již zde narážíme na problém, kdy v rámci tuzemských výrobců najdeme většinou pouze směsi pro výkrm králíků, případně pro březí a kojící králice a spíše výjimečně pro odstav králíků (které však ne vždy splňují svým složením požadavky této kategorie). Speciické potřeby pak lépe vystihují krmné směsi zahraničních výrobců, které však jsou hůře dostupné a poměrně dražší. Proto ve většině drobných chovů dochází k jakémusi kompromisu v krmení, který často není motivován prospěšností pro králíky, ale spíše snahou ušetřit. Dochází tak často k míchání kompletních krm-

ných směsí s různými obilovinami v různých poměrech, čímž se zásadně změní poměr živin. Toto řešení je zejména v případě krmení králíků velmi nešťastné. Často následují různá onemocnění trávicího systému a dochází ke ztrátám, ať již přímým úhynem či nepřímým v podobě zpomalení růstu během překonávání zdravotních problémů.

Pokud ke krmení využíváme krmnou směs pro březí a kojící králice, která obsahuje vysoké koncentrace živin nutných pro produkci mléka, je třeba dobře načasovat změnu krmiva s ohledem na potřeby králíků v době kolem odstavu. Králíčata začínají opouštět hnízdo obvykle kolem 21. dne stáří a začínají ochutnávat pevnou potravu. Během následujícího týdne už bývá spotřeba pevného krmiva vyšší než příjem mléka od samice. Jde o fázi rozhodující pro vytvoření vhodné mikroflóry v trávicí soustavě. Touto dobou by bylo ideální krmit je jinou krmnou směsí, než jejich matku. Většinou to ale není mož-

Smutný klaun

Dlouhé plandající uši, pověstný smutný pohled, krátké vrásčité nožičky – BASET nechá chladným snad žádného milovníka psů. Je dojemný, je unikátní, je svůj. Co se ale doopravdy skrývá pod maskou smutného klauna?

Klidás k pohledání, ale také vášnivý lovec. Dobrák, který by na sobě nechal dřív štípat, ale i tvrdohlavý neposluha, který si rád dělá věci po svém.

Užitek i hendikep

Baset je velký pes na krátkých nohách. Zatímco výškou patří mezi malá plemena, jeho délka a hlavně váha klidně až

35 kilogramů ho řadí mezi plemena střední až velká. Je tomu tak především kvůli jeho výrazně zkráceným končetinám, které mu daly jméno. „Bas“ znamená ve francouzštině „nízký“.

Krátké končetiny basetů jsou výsledkem chovatelsky podchycené mutace, podobně jako třeba u jezevčků, a staly se určujícími i pro využití plemene. Baseti byli kvůli nim výrazně pomalejší než vysokonozí honiči, a tak s nimi mohli vyrážet na lov pěší lovci i do těžko prostupných terénů, kam by na koních neprošli. Bonus navíc byl, že baseti svým pomalým loveckým stylem tolik nezneklidňovali zvěř.

Národ sobě – vidle vidlákům

Ve světě ojedinělé Muzeum vidlí funguje v malé vesničce Lichnov na Bruntálsku. Jan Gemela, správce muzejní podstaty, jej otevřel v polovině června 2012 a sobotu uprostřed tohoto měsíce stanovil jako Světový den vidlí. Každým rokem se proto nadšenci a příznivci vidlí sjíždějí v tuto sobotu do Lichnova na netradiční, ale velice oblíbenou recesistickou akci.

Proč právě vidle? Jan Gemela se před časem s dcerou účastnil westernových soutěží, kde každý tým měl nějaké jméno. A tak recesista Gemela, pocházející z města Krnov, vymyslel Lichnovské vidláky, kteří pořádali kromě jiného i letní tábory pro děti. Právě na nich se poprvé objevily coby artefakt vidle. Časem se mu myšlenka sbírání vidlí zalíbila natolik, že se rozhodl ji povýšit a založil muzeum vidlí, o které není na vesnicích nouze.

„Zjistili jsme, že žádné takové muzeum ve světě není, takže jsme v podstatě světové muzeum,“ usmívá se Jan Gemela. Podařilo se mu už sesbírat na 800 exponátů. „Existujeme na principu národ sobě, takže vítáme každého dárce, který nám nějaké zajímavé vidle daruje. A aby to nebylo jenom tak, chceme dárce nějak motivovat. Každý je vyfotografován, dostane certifikát dárce a může se pyšnit titulem Vidlák. Jeho největší výhodou je to, že dostane slevu na dobrovolném vstupném. Ovšem každý náš titul Vidlák je také ve světě ojedinělý. Lze jej používat jak před jménem, tak i za jménem. Každý exponát vidlí je pak zaevidován a dostává svoje rodné číslo,“ popisuje s úsměvem nadšenec.

Předlohy staré miliony let

Opsáno od přírody

Řada lidských vynálezců se nechala inspirovat přírodou. Mnohé vynálezy přírody jsou však tak dokonalé, že s jejich napodobením mají i ti nejlepší světoví technici velké potíže.

Suchý zip

„No to je nadělení,“ spráskl Georges de Mestral ruce nad psem, který měl srst plnou lopuchových ježků.

Švýcarský elektroinženýr se právě vrátil z lovu v alpských lesích. Odložil pušku a batoh, sundal si kabát a pustil se do čištění psího kožichu. Zabrало mu to spoustu času a ještě večer mu vrátilo hlavou, proč ježci v psích chlupcích tak pevně drží. Vybral vyhozené ježky z koše na smetání a jednu bodlinu vložil pod jednoduchý mikroskop. V té chvíli měl jasno. Bodlina byla na konci opatřená malým háčkem a v něm stále ještě pevně vězel psí chlup.

Právě v tomto okamžiku se v malé švýcarské vesnici Commugny zrodil „suchý zip“ známý po celém světě pod ochrannou známkou Velcro. Název je složený z francouzských slov „velur“ čili samet a „crochet“ čili háček. Právě „chlupy“ a „háčky“ tvoří základ de Mestrallova vynálezu dovolujícího opakované slepení a rozlepení jinak překvapivě pevného

spoje. Když de Mestral podával v roce 1951 patent na suchý zip, měl za sebou deset let zdokonalování prototypu. Patentové listiny se dočkal v roce 1955. Nikdy se netajil tím, že svůj životní vynález „opsal“ od přírody.

Kočí oči

Také pro reflexní prvky označující středovou čáru na silnicích našel jejich britský vynálezce Percy Shaw inspiraci v přírodě. Při jízdě temnou nocí po klikaté silnici se taktak vyhnul havárii, když na poslední chvíli zahrnul správným směrem jen proto, že se světlo z reflektorů jeho auta odrazilo od očí kočky sedící na plotě.

Psal se rok 1933 a Percy Shaw dorazil šťastně domů s nápadem na první „kočí oko“. Patent přihlásil jen o rok později. Patentový úřad jej Shawovi udělil, i když předloha vynálezu byla v té době stará miliony let. Kočky a další zvířata mají v sítnici nebo za sítnicí oka vrstvu buněk zvanou *tapetum lucidum*, která silně odráží světlo. Dovoluje světločivným buňkám sítnice využít i slabé záření, které je v oku jiných živočichů nenávratně ztraceno. Kočka a další tvorové díky tomu vidí ve tmě.

Dnes už nikdo nespočítá, kolik motoristů zachránila před havárií ona neznámá anglická kočka prostřednictvím Shawem vynalezeného „kočího oka“.

Krása a síla pavučin

Odnepaměti sledují lidé umné dílo pavouků s tichou závěsí. Někteří se dokonce pokusili přírodní nit ze sebraných pavučin využít ke tkaní. V roce 1709 vyrobil Francois-Xavier Bon de Saint Hilaire pro krále Ludvíka XIV. z pavučin pár rukavic a punčoch. Velkovýroba však byla nad jeho síly. Pavučina přesto nepřestávala výrobce textilií lákat.

Jak přírodovědci pronikali stále hlouběji do tajů pavoučích vláken, touha po tkaninách z pavučiny neslábla, ale naopak rostla. Pavouci mohou snovat hned několik různých druhů vláken. Jedním z nejširších rejstříků sedmi zcela odlišných vláken vládne severoamerický pavouk *Latrodectes hesperus* blízce

Sumec velký

– největší sladkovodní ryba Evropy

Sumec velký je výrazně teplomilný dravý rybí druh, který obývá dolní toky velkých evropských a asijských řek. Původním územím jeho výskytu jsou řeky střední a východní Evropy do Rýna po Volhu a říční toky Aralského jezera ve střední Asii. Na severu zasahuje jeho výskyt do jižního Švédska, Finska a do Holandska, jižně až k Aralskému jezeru a po řeku Syrdarju.

SUMEC Z RYBNÍČNÍHO CHOVU.

Dnešní rozšíření sumce v Evropě na západ od Rýna je již důsledkem záměrných introdukcí. Do Francie se dostal nejprve z Alasky (v roce 1870) do povodí řeky Doubs, odkud se postupně rozšířil do celého říčního systému Francie. Později byl introdukován také do

Španělska a do Itálie. U nás se vyskytuje jako původní druh na celém území České republiky.

Sumec velký patří mezi dlouhověké rybí druhy (podle některých autorů se dožívá až 80 let), proto je také schopen dorůstat do impozantních rozměrů. V našich klimatických podmínkách běžně dosahuje délky 2,5 až 3 m a hmotnosti kolem 100 kg. Ve velkých evropských řekách mohou největší jedinci dorůstat do délky až 5 m a hmotnosti přes 300 kg. V řece Dněpru byl do sítí uloven sumec o hmotnosti 306 kg, v Dunaji byli podle středověkých záznamů loveni sumci o hmotnosti až 340 kg. Největší sumec byl uloven v řece Odře u Wriezenu v roce 1761 a jeho hmotnost bez vnitřností dosahovala 375 kg. Pokud tedy přijmeme tyto údaje za věrohodné, potom sumec velký představuje největší sladkovodní rybu nejen Evropy, ale i celého světa (jihoamerická arapaima žijící v říčním systému Amazonky dorůstá „pouze“ do hmotnosti 200 kg).

Sumec vyhledává členité prostředí s dostatkem úkrytů, obývá klidné a pomalu tekoucí dolní toky řek a velmi příznivé podmínky nalezl také v teplejších údolních nádržích (na jižní Moravě zejména Vranov a Nové Mlýny). Plůdek sumce se začíná živit dravě již při délce kolem 5 cm a poměrně běžně se projevuje kanibalismus, i u větších sumců se často objevuje vzájemné napadání. Větší sumci se živí především menšími kaprovitými rybami (ouklej, plotice, cejn a další), příležitostně také žábami, malými savci a vodními ptáky. Přijatou potravu sumec velmi dobře tráví a v teplé vodě (optimum kolem 25 °C) překvapivě rychle roste. V optimálních klimatických podmínkách jižní Moravy dosahují sumci od třetího roku života ročního přírůstku až 1 kg, v dalších letech 1,5 až 3 kg ročně. Sumec upřednostňuje měkké, bahnité dno a potravně aktivní je zejména v noci. Není náročný na obsah kyslíku ve vodě a je značně odolný vůči znečištění. Na zimu se stahuje do klidných a hlubších míst, kde přezimuje podobně jako kapr a obvykle nepřijímá potravu. Aktivitu obnovuje koncem března až začátkem dubna.

POUTNÍ MÍSTO KLOKOTY (POHLED NA MARIÁNSKÝ VCHOD) JE BAROKNÍ AREÁL EVROPSKÉHO VÝZNAMU.

Vrcholné baroko na skále

Vypravíte-li se do druhého největšího města v Jihočeském kraji, starobylého husitského Tábora, vaší pozornosti by nemělo ujít poutní místo Klokoty na západním okraji města. Z centra je to přes údolí Tismenického potoka asi jeden kilometr. I méně zdatní jedinci se sem dostanou po stromy příjemně zastíněné cestě pěšky za nějakých dvacet minut.

Kořeny zdejšího barokního areálu sahají stejně jako u jiných poutních míst až do středověku. Klokoty, ležící na skále nad řekou Lužnicí, byly pojmenovány buď podle staroslovanského výrazu pro proudící vodu – „klokotání“, nebo po dříve zde hojně se vyskytujících klokočových keřích.

Již ve 13. století zde stál kostelík u dřevěné tvrze pana Vítky z Klokot. Na hoře vyvěral léčivý pramen, jehož zázračné účinky vyhledávalo mnoho lidí. Věhlas místa umocnilo zjevení Panny Marie, ke kterému došlo údajně rovněž ve 13. století. Vyučovala místní o Bohu, než ji před zraky přihlížejících odnesli andělé do nebe.

Na památku této události byla nad studánkou postavena kaple. Ta časem rostoucímu počtu poutníků nestačila, a tak byl 1000 kroků na východ od ní, aby se nepoškodil pramen, jemuž byly přisuzovány zázračné účinky, postaven větší kostel, na jehož hlavní oltář byl přenesen obraz Panny Marie z původní kapličky.

Za husitských válek byl kostel s farou pobořen a v roce 1421 zde nechal Jan Žižka upálit asi 50 členů sekty adamitů. Rozvoj poutního místa se tak na sto let zastavil. První zmínka o obnově kostela pochází z roku 1520, kdy legenda hovoří o nálezu neporušeného původního obrazu Panny Marie. Brzy sem začali znovu proudit poutníci.

Další přeměna areálu byla zahájena na přelomu 17. a 18. století, kdy Klokoty prodala tábořská obec řádu benediktinů. Jejich představený Didaco di Convero zahájil v roce 1701 přestavbu kostela do dnešní podoby s půdorysem ve tvaru dvojramenného kříže. Vyrostla chrámová loď, dvě postranní kaple

Cenné vlastnosti starých odrůd jableoní

Staré odrůdy ovoce právem zasluhují pozornost i v současnosti. Jsou nositeli a případnými donory genů využitelných ve šlechtění, prokázaly mnohé cenné vlastnosti a často obstály v nepříznivých podmínkách, které jim připravila příroda a v poslední době i člověk.

BOIKOVO OBROVSKÉ

BOSKOOPSKÉ

GDÁNSKÝ HRANÁČ

Často se u nich oceňuje mrazuvzdornost, odolnost proti chorobám a škůdcům, výborná chuť apod. Za takzvané staré odrůdy se nejčastěji považují odrůdy získané přibližně do poloviny minulého století, respektive do 2. světové války. Někdy bývají rozlišovány odrůdy historické – vzniklé před rokem 1870, odrůdy klasické – vyšlechtěné v období let 1870 – 1950 a odrůdy moderní, které byly získány po roce 1950. Mnohé ze starých ovocných odrůd zanikly, jiné jsou promyšleně nebo náhodně udržovány a občas na různých místech „objevovány“, některé se dodnes intenzivně pěstují.

Původ kulturní jableoně domácí (*Malus domestica*), považované za královnu ovocných stromů, není s jistotou objasněn. Podle genetických studií (analýzy DNA) pochází, se všemi jejími odrůdami, z druhu jableon Sieversova (*Malus sieversii*) rostoucí v Kazachstánu. Dříve se usuzovalo na vznik kulturní jableoně složitou hybridizací z vícera planých druhů vyskytujících se v Zakavkazsku, Turkestánu a Íránu. Z obrovského množství odrůd jsou některé „staré známé“, jiné už skoro neznámé až téměř zapomenuté, nové se stále šlechtí. Vskutku jde o kulturní dědictví, které je zapotřebí chránit, vážit si ho a pečovat o něj – takové odrůdy a staré stromy si zaslouží úctu; příkladem jsou z nepřeberného množství odrůd jableoně dále uvedeny některé z nich.

Boikovo je prakticky po celé Evropě rozšířená zimní odrůda pocházející z Německa. Střední až velká jableka mírně nakyslé chuti jsou příjemně občerstvující. Jejich slupka je pevná, hladká a lesklá, v základě zelenavě žlutá s červeným vybarvením na osluněné straně. Ovoce je odolné i při dopravě.

Boskoopské – holandská odrůda z 19. století, která je typickým zástupcem jablek nazývaných pro tužší a drsnější slupku koženáče nebo kožuchy. Má šťavnatou aromatickou dužninu nakyslé, kořenité chuti. Velké zelenožluté a červenooranžové plody jsou dobré až od prosince do dubna.

Gdanský hranáč je pravděpodobně česká odrůda (uvažuje se i o Pobaltí), známá již v 17. století, kdy se ji brali čeští exulanti na památku při odchodu do ciziny. Má střední až velká

Blaničtí rytíři

čekají na probuzení

Jeskyňě Blanických rytířů je unikátní dílo inspirované českou historií. Nachází se na Blanensku, nedaleko města Kunštát, na okraji obce Rudka, v nitru kopce nazvaného Milenka. Tvůrcem tohoto jedinečného díla byl rodák z nedalekého Bořitova, Stanislav Rolínek, čalouník a talentovaný sochař samouk. Bohužel onemocněl tuberkulózou plic a dožil se pouhých devětadvaceti let.

Stanislav Rolínek se narodil v roce 1902 jako čtvrté dítě v rodině zemědělské dělnice a pivovarského dělníka. Od malíčka se zajímal o umění, rád maloval a později ho zaujala i sochařina. U kopce Velký Chlum vytesal v pískovcovém lomu hasičskou sekerkou a půlkou nůžek na stříhání ovcí plastiku dívčí tváře. Zdejší lidé se mu posmívali, Rolínek se uzavřel do sebe a v lesích u obce Bořitov vytvořil sousoší husitských osobností v nadživotní velikosti. Dílo vzbudilo v okolí velký zájem, o sousoší se dokonce psalo v roce 1927 celorepublikovém tisku.

Starostu Kunštátu Františka Buriana, původně uzenáře, to přivedlo na myšlenku vytvoření několika soch nedaleko obce, pro zvýšení turistické atraktivita a podařilo se mu získat si důvěru tehdy pětadvacetiletého Rolínka. Burian koupil za tímto účelem kus lesa na skále u Rudky. První velké dílo mělo představovat poprsí prezidenta republiky Masaryka spo-